

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél l^{en}.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közölletnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Felhívás!

A jövő évben lesz Kálvin János 400-adik születési évfordulója. A világ összes kálvinis-
tái emlékünnepre készülődnek ez alkalomra. Elöl jár mégis a szabad Helvécia és abban Genf, a
kálvinizmus székvárosa, hol a reformátornak nagy érc emléke készül: Kálvin szobrával s azon
országok nevezetesebb férfiainak arcmásaival, a hol a kálvinizmus nagyobb szerepet játszott.

Ilyen volt hazánk is, melynek története a vallásszabadságharcok s a kálvinizmus sorsával
kapcsolódik s melynek nagy szellemei és hősei közül Méliusnak és Bocskainak alakja méltán oda
illik a genfi szobor talapzatára.

És mégis, sem abban a tekintetben, hogy Kálvin-émlék létesítéséhez mi is hozzá járul-
junk és a világ nagy ref. nemzeteivel kezét fogjunk, sem abban, hogy az emlék relifjei és dombor
képei között nagyjainknak helyet biztosítsunk és saját nemzeti szempontjainknak érvényt szerez-
zünk, nem történt még részünkről semmi komolyabb kezdeményezés.

Pedig nekünk még más kötelességünk is van ez alkalomból. *Ki kell adni Kálvin műveit
magyar nyelven.* S a mit egy lelkes sereg már megkezdett: *a magyar ref. egyházak és nép köz-
kincsévé kell tenni Kálvin örökét.*

A nagy reformátor ezt megérdemli tőlünk s mi viszont rá vagyunk szorulva, hogy a kö-
rülöttünk megújuló küzdelemben Kálvin szelleméből és lelkéből merítsünk erőt.

Nem kételkedünk rajta, hogy hivatalos hatóságaink és egyesületeink mindent megfognak
tenni erre nézve. Mindazon által mint szabad magyar ref. helvét vallástételt tartó egyházak és hi-
vek a társadalom önkéntes megmozdulását is szükségesnek tartjuk.

Azt óhajtjuk, hogy a hivatalos egyházi testületek bizonyos összegnek a kiutalásával az
egyházak a pünkösti perselypénz e célra való fordításával, lelkészek, tanítók filléreik felajánlásával,
híveik és tanítványaik megkeresésével: mindnyájan tehetségünkhöz illő módon és szívünk szerint
való áldozattal járuljunk a nagy célhoz.

Kálvin János emléke, eszméi, ma is élő örökség. Az áldozatot megérdemli tőlünk is ma-
gyaroktól, a kiknek szive ehez a szikla szilárd nagy reformátorhoz különösebben forrott. Ünne-
peljük hát emlékét, valljuk tudományát, emeljük szobrát s magunk is erősödjünk, abban a kinek
hőse és prófétája volt: a Szentháromság egy Istenben s az ő Fiában a Jézus Krisztusban.

DR. FERENCZY GYULA.

Eltűnt eszmény.

Az állam hajója veszedelembé került és elmerülni készül.

Politikailag már régen csődbe jutott s társadalmilag is mindenképen krízis előtt áll. A különböző osztályok, szakok, néprétegek és egyházak úgy egymással mint az állammal többé kevésbé nyílt harcban állanak s a központ futó erők mindenütt megnövekedtek.

Az államfentartó pártok összetörték vagy eldobták zászlóikat.

A társadalmi békének vége van.

A nemzetiségi harc szakadatlan tart és a felekezeti kérdés előtérbe nyomult.

Önkénytelen kérdeznünk kell azt, hogy ki és mi ennyi veszedelemnek az okozója?

A felelet csak az lehet, hogy azok, a kik az állam hajója felett rendelkeznek. Államférfiak és pedig nem csak a régiek, a kik a nagy államfenntartó pártokat összetörték, hanem sokkal inkább az újak, a mostaniak, a kik csaknem tervszerűen megbénították az állami gépezetet és merő romanticismusból könnyelműen leszerelik annak hatalmi szervezetét.

A Szent István koronája darabokra töredezik s a kik a társországokkal szemben vagy gyengék vagy egyenesen jogfeladók, a mi nagy embereink: Horvátországban üldözik a magyar iskolákat, reformátust, katolikust, s ki nem védi meg őket: a magyar állam.

Egy városban áramlat indul meg az állami nyelv ellen s a mi egyházunk s az állam hivatalos nyelve ellen, ki az a ki ehhez segédkezet nyújt? A belügyminiszter.

Folytathatnánk e sorozatot még tovább, de nem panaszok felhányása a célunk, hanem csak a szomorú tények konstataciója. És ezek közt is a legszomorubbna a leszögzése: vallásos s más széthúzó irányzatoknak a magyar állam eszme felébe való kerekedése. Ez nyilvánul meg a közoktatásügyi kormány viselkedésében és Apponyi gróf legújabb kijelentéseiben is.

A régi államférfiak Eötvös óta rendszeresen törekedtek az állam befolyásának a közoktatásügy terén való kiterjesztésére. Ezt követelte tőlök a modern állam eszme s a nép az emberség közjára.

Ismeretes, mily erős harcot vívtak apáink ezzel az irányzattal, mely a magyar állam érdekében (botorul) a legmagyarabb felekezet autonómiáját se kímélte. E harcban a mi hiveinknek a haza iránti szeretete győzött. Ennek a

győzelemnek a következménye volt az, hogy az állami befolyás lassanként minden felekezet iskolája felett érvényesült, hogy az oktatás ügy hatalmas lendületet vett s hogy rövid idő alatt nagy számú állami iskolák létesültek. Ma a magyar állam iskolái számát tekintve a harmadik fenntartó testület, iskolái súlyát mérlegelve, pedig a legelső helyen áll.

Fent és lent nagy eredményeket értünk el s a mi magyar reformátusok áldozataim estek hiába.

És egy ellenséges, nem: egy hozzá nem értő kéz, megsemmisíteni készül az elért eredményeket. Apponyi Albert gróf alatt veszedelmes irányzat fészke lett a magyar kultusz minisztérium. Az ultramontán reakció fészke.

Ott van Barkóczy, ki maga szervezi a kath. tanárok egyesületét és tapintatlan viseletével példát ad arra, hogy az állam tekintélye megsemmisíthetők.

A jezsuiták befolyása érezhető s az ellen más szervezetek és a világi papok is panaszkodni kezdenek. Az állam mind nagyobb nagyobb támogatásába veszi a kizárólagos ultramontán vezetés alatt álló intézményeket. És most jön a miniszter azzal a kijelentéssel, hogy neki nem kell a közoktatásügy államosítása s hogy az állami iskola rettenetes kényszer volna a lelkeken.

Iskola, iskola. Mindegyik kényszer s miért volna a magyar államférfi előtt az állami iskola eszméje elviselhetetlenebb? Ott rosszabbul tanítanak? De hiszen ott első rangú erőket alkalmazhat az állam és ellenőrizheti őket. Talán mert ott kevesebb lenne az egyház befolyása? De hiszen a lelkészek magok intézhetik a vallási nevelést. Vagy ez iskolák magyarsága volna veszedelem? De hát nem magyar állam vagyunk-e s nem magyar államférfiak-e azok, a kik így beszélnek.

Apponyi nagy tehetség, meleg vallásos lélek és kedély, nagy szónok de nem a közoktatásügyi kormány élére való. Maga is megvallotta, hogy nem érti szakszerűen tárcája dolgait. Főemberei pedig, a kik körül veszik nem képesek őt irányítani. Ehez kisebbek és valljuk meg: maguk sem szakemberek.

De hogy mi a magyarság és magyar állam érdeke, azt minden magasabb szakképzettség nélkül is meg lehet érteni. Azt érezni is lehet. És éppen azért fáj nekünk, hogy a régi ideálok, a régi Eötvös-féle szabású államférfiak letűntek és a nagy magyar állam, magyar imperium felől táplált reménykedések, bölcs tervek összedőltek vagy összedőlni készülnek.

Mindenütt lehangoló, szomorú jelenségek.

Éppen azért magasabbra kell emelni tekintetünket. A magyar kálvinizmusnak és abban az Illyés palástos szegény papoknak, tanítóknak még mindig hivatása van ebben a világban. Mint az Ur megdicsőüléséről tanuságot tettek a tanítványok, ebben az országban még mindig nekik kell helyt állni. Istenországa építésében, a haladás, a magyar állameszme és a magyarság érdekeinek megvédelmezésében. Népszabadság, felvilágosodottság, türelem egymás s szeretet a haza iránt, ime ezek ma is a mi ideáljaink. Templomaink magyar templomok és iskoláink a magyar állam iskolái. A magaslatokon mi a megdicsőült Megváltó alakja mellett a magyarság boldog hajlékait látjuk. Ne essék zokon senkinek, ha ezekért most is szót emelünk s minden személyes élnél, az államfentartó magyarság és magyar ref. egyház, papok, tanítók érdekében egyenlő elbánást, jobb javadalmat és a 48. XX. teljes végrehajtását kérjük.

DR. FERENCZY GYULA.

Szekularizáció.

III.

Az állam most már gondoskodik új egyházszervezet készítéséről; Meghatározzák a papság létszámát is, mely annyira redukálódott, amennyi épen a hívek lelki szükségletének kielégítésére elegendő volt.

A főpapság azonban sehogy se tudott belenyugodni az új helyzetbe. Valóságos lázadásra ingerlik fel a népet az állam ellen. Végre is kénytelen volt ez radikálisabb eszközökhöz nyulni és 9 püspököt száműzött. A száműzött püspökök folytonos agitálása és a meg nem szűnő belzavarok következménye lett azután az 1823-iki francia intervenció, a melynek eredménye volt aztán az a királyi dekrétum, mely, sajnos! az alkotmányos kormány rendeleteit hatályon kívül helyezte. Az eltörölt szerzetes rendek visszaállítottak és elkobzott javaiknak ismét birtokába jutottak.

Ez az állapot csakis VII. Ferdinánd haláláig maradt így. Második Izabella uralkodása alatt ujjal a szabadelvű párt jutott uralomra s az 1835. július 4-iki dekrétum mindenekelőtt a legveszedelmesebb rendet, a jezsuitákat Spanyolországból örökre száműzte. Ugyanekkor eltöröltetnek mindazon kolostorok, melyekben 12 szerzetesnél kevesebb lakott. Csak ezeknek számok is 900-ra ment. Az 1836-iki törvény pedig az összes szerzetes rendeket, kivéve azokat, melyek tanítás és betegápolással foglalkoznak, eltörli s javaikat állam részére elfoglalja. De ugyanekkor humánusan gondoskodik rólok, amennyiben ellátásukra 47 millió realt utalványozott.

Az egyházi javak secularizációja Spanyolhonban. Pest 1872. 26. lap.

Az egyházi javak aztán lassanként minden vonalon sekularizálva lesznek és az összes papság ingatlan vagyonaikat az állam átveszi s ellátásokról költségvetésileg gondoskodik.

Csudálatos dolog, hogy itt is épen az a klérus agitált legjobban az államosítás ellen, mely pedig épen maga idézte elő e helyzetet és a melyről az állam eléggé bőkezűen gondoskodott. A 70-es évek kultuszbudgetje már közel 200 millió realra rugott, amelyből az érsekek és püspökök javadalma 80—160 ezer, a kanonokokéi 24—27 ezer, a plébánosokéi 10,000—4000 real, a helyettes segédlelkészek fizetése pedig 4000—2000 real közt váltakozott.

Nem tesznek jó szolgálatot a lelkészeknek ma sem azok, akik ennek a jelen állapotnak megszüntetését és a réginek visszaállítását óhajtják Spanyolországban sem. Hiszen a lelkészkedő papság sokkal jobban megfelelhethet egyházi és kulturai magasztos hivatásának akkor, ha az anyagi gondok terheitől felmentve s üzletszerű dolgokkal épen nem foglalkozva, egyedül és kizárólag nemes feladatának él. Mint ideális célnak ennek kellene megvalósulni tulajdonképen minden állam, minden egyházára nézve. Legyen a lelkész ment és teljesen független az anyagi gondoktól, hogy szép miszióját valóban betölthesse!

A három legkahólikusabb európai államban a secularizáció legutoljára Olaszthonban hajtatott végre.

III. Az olaszkirályság eszméje még megmondhatni csak embriójában szendergett, mikor már 1851-ben Szardinában törvényileg kimondatott, hogy az egyházi tizedek megszüntnek tekintendők. Természetesen, miután ezek a lelkészkedő papság lényeges jövedelmi forrásául szolgáltak, megfelelő kárpótlásról is kellett gondoskodni. A kormány azonban az állami budget terhére nem volt hajlandó ezt átvállalni. Sőt tovább is ment. Eddig a szegényebb lelkészek fizetésének kiegészítéséül egy millió lira kongruát fizetett, most kultuszbudgetből ezt is törölte. Hanem e helyett azon radikális eszközökhöz akar nyulni, hogy a felesleges és céltalan püspökségek és káptalanok számát kellő számra redukálja s ezeknek jövedelmét aztán a lelkészkedő papság anyagi helyzetének javítására fordítja.

A piemonti kormány békés uton akarta e kérdést megoldani, amennyiben az egyház összes érdekeit szem előtt tartva, a pápával konkordátumot akart kötni. Ennek makaeszkodása folytán azonban olyan ellentétek merültek fel, melyek a kérdés békés megvalósítása elé komoly akadályokat gördítettek, mignem utoljára is a turini kormány kénytelen volt saját iniciatívájára eljárni s 1854. nov. 28-án az egyházi javak secularizációjára törvényjavaslatot terjeszt elé.

Ez a javaslat is finom, keztyüs kézzel bánik el az egyházi alkalmazottakkal szemben. Kimondja ugyan, hogy mindazon szerzetes rendek kolostorai, melyek lelképásztorkodás, tanítás, vagy pedig betegápolással nem foglalkoznak, ugyszintén a társas káptalanok eltöröltetnek, javadalmaik megszüntetettnek, ugy azonban, hogy ezen intézeteknek életbenlevő tagjai, illetőleg javadalmasai élethosszáig tartó nyudiját élveznek. Összes ingó és ingatlan vagyonok jövedelme pedig egy alapítandó „egyházi pénztár”-ba fog befolyjni és első sorban a lelkészek aztán pedig az istenisztelet helyiségeinek fentartására fog fordíttatni. Az ingatlan javak kezelése azonban a kincstárra száll, mely azokat eladhatja és a befolyó jövedelmet állami papirokba fektetheti. Az el nem törölt egyházi javak pedig, meghatározott kules szerint, megadóztatnak s az ezekből befolyó jövedelem is, az egyház pénztárába befizetve, a fent jelzett célokra fordíttatik.

A turini kormányt ezen intézkedésnél mindenestre a leghumánusabb érzés vezette; amennyiben valóban türethetetlen volt itt is a szegény alsó papság helyzete. Hiszen 2500 olyan plébánia volt, melynek átlagos évi jövedelme 450 lirára volt értékelve. Mig nem volt olyan püspök, a kinek fizetése a 100 ezer frankot meg nem haladta. Ezt az óriási, igazságtalan ellentétet akarta a turini kormány megszüntetni a szekularizációnak részbeni keresztülvitele által s egyszersmind kimondotta, hogy a lelkészi fizetések minimuma mindennütt legalább ezer frank legyen.

Nem valami szép jellemvonásra mutat a szabad klérus amaz eljárása, hogy minden eszközt megragadott arra nézve, hogy az egyházi javak eladásából minél kevesebb jövedelem folyon be; noha jól tudta azt, hogy annak nagy része a szegény papság fizetésének emelésére lesz felhasználva. Ugy hogy maga a kormány, hogy a szegény lelkészek fizetésüket megkaphassák, miután az ingatlanokból és főbb klérus fizetésének százalékos megadóztatásából befolyó jövedelem a szükségletet nem fedezte, évenként több mint egy millió frank segélylyel járult az egyházi pénztár jövedelméhez.

De a főbb klérusnak épen ezen szükkeblü eljárása volt az, mely nemokára megtermette a maga gyümölcsét. Cavour és szabadelvü társai, akik Viktor Emmánuel jogara alatt dicsősségteljesen keresztülvitték Olaszország egységesítését, most már nem állottak meg féluton, hanem elhatározó lépéseket tettek a szekularizációnak — minden vonalon — keresztül vitelére.

Az olasz klérus kezén levő vagyon akkor, csak középszámítással is, több mint 2 milliárd frankra rugott. Igaz, hogy a 21 millió lakost számláló olasz királyság területén az egyházi intézetek, a világi és szerzetes papság száma, a lakosság számarányához viszo-

nyitva, megdöböntően nagy volt s ezeknek ellátása rémösszeget emésztett fel. De az állam épen e visszás és egészségtelen helyzetet akarta a szekularizáció által megszüntetni; amennyiben ennyi felesleges számu egyházi testületek fentartása nem csak pénzügyi, de valószínűleg szempontról is káros következményü lehetett. Az olasz királyság területén ugyanis Róma és Vence nem tartozván még akkor ehhez — volt:

229 érsekség és püspökség.

606 káptalan 9645 kanonokkal.

288 papnövelde.

16,330 rendes plébánia.

10,971 helyettes lelkészség.

40,396 férfi és nő szerzetest magokban foglaló kolostorok.

Ezek a számok hatalmas érvül szolgálnak arra nézve, hogy a szekularizáció égető szükséglet képezett olyan államban, a hol a dúsgazdag felsőbb klérus mellett, épen ezek nagyszáma miatt, az állam maga folyton anyagi zavarokkal küzdött.

Nagyon hosszúra nyulnék e közlemény, ha a szekularizáció minden vonalon való keresztülvitelét, összes fázisaiban, itt ismertetni akarnók. Elég legyen annyit felemlíteni, hogy 1866 junius 19-én 179 szavazattal 45 ellenében elfogadta a kamara ama törvényjavaslatot, mely az egész olasz királyság területére az egyházi javak részbeni államosítását.

Mindenekelőtt határozati erőre emelte a szerzetes rendek kolostorainak eltörlését, melyeknek összes javai az államra szállottak s a kormány felhatalmazást nyert ezeknek eladására is. A szerzetesek holtig tartó nyudiját nyertek. A plébániákat kivéve az el nem törölt egyházi javadalmak javai is az államra szállottak a mely ezekből vallálapot létesít s a mely a kultuszminisztérium felügyelete alatt állva, az összes tanügyi költségeket sőt a lelkészek kongruáját is viseli.

Csakhamar be kellett azonban az államnak látni, hogy fél uton nem állhat meg. Az egyházi javak részbeni szekularizálása nem vezetett el az óhajtott célhoz. Az átvállalt terheket nem fedezte a befolyó jövedelem. Megérett dolognak látszott tehát az összes egyházi javak államosítása.

És ezt megvalósítani a Ratazzi minisztérium feladata lett. Olaszországnak e liberális államférfia mondotta azt, hogy: „az egyházi javak buzgó és gondos eladásának keresztül vitelétől függ legnagyobb részben az ország anyagi és erkölcsi jóléte.” Azonban az a férfi, ki így érzett és beszélt a papság által fanatizált és felizgatott néptömeg által Florenzben nyílt utcán megtámadtatott s majdnem életével lakolt.

De hát embereket meg lehet öldökölni, a szabad eszmék előnyomulását azonban ez nem fogja diadalutjában feltartóztatni. Így történt ez Olaszországban is.

S a mi a legkathólikusabb államokban megvalósult, nálunk is testet fog öltetni. Nem kell hozzá valami jó tehetség, hogy állítsuk, hogy valamint e 3 katólikus államban éppen maga a legsötétebb reakció természetes következménye lön a sekularizáció, így fog ez történni hazánkban is. Nem egy sociális ferradalom, a melytől sokan remegnek, se pedig az O. R. L. E.-nek liberális törekvése, amelyet némelyek elítelni szeretnek, hanem magának a római egyház vezetőinek agresszív magatartása és az a klerikális tábor, amely felekezeti türelmetlenségében a nemzet és haza ellenségeivel is szövetkezni kész, egyengeti meg a sekularizáció *biztos* útját.

És ha ez az óhajtvá várt idő csakugyan hekövetkezik, velük egy táborba fog állani, vallásfelekezeti különbség nélkül, minden liberális gondolkozásu magyar ember. A mi létérdekünk is megköveteli a sekularizációt. Erős meggyőződésesem nekem az, hogy az 1848. XX. t.-c. végrehajtása is csak ezen az uton valósulhatna meg.

Azoknak pedig, a kik fázna e kérdésnek felszínre hozatalától is, az O. R. L. E. közszeretetlen álló elnökével ezt feleljük: „A szekularizációtól tartózkodnak sokan, félvén a felekezeti háborútól, pedig ez a háboru már zug a mi fejünk felett, nem is általunk támasztva, hanem ellenünk irányulva. És ez a háboru a mi katasztrófáinkkal fog végződni, ha nem érvényesítjük a harc minden fegyverét. A felől pedig kétség nem lehet, hogy a klerikális fejsze létünk gyökerére vette-tett.

Ennek a klerikális fejszének az élet eltompíthatja és teljesen ártalmatlanná teheti nálunk is, mint más államokban a szekularizáció. Talán van még a magyar liberálizmusban annyi önérték és életerő, hogy nem fogja eltűnni, hogy a szabadelvű eszméket folytonosan guny tárgyává tegyék és büntetlenül bánjanak el vele. Olyan szemérmetlen cinizmus, a minek jelenségeivel mostanában lépten-nyomon találkozhatunk, kezébe adja majd a magyar nemzetnek az egylen fegyvert, melylyel ellenségeit teljesen ártalmatlanná teheti: a szekularizációt!

Dr. Márk Ferencz.

Legyünk igazságosak.

— Tiszteletteljes indítvány a főtiszt. konventhez a Warga—Zoványi-féle Egyháztörténelem ügyében. —

Ugy gondolom, hogy a Warga—Zoványi-féle Keresztyén egyháztörténelemnek a református parókiák könyves tékáiba való bevonulása és a nagy reformátor

Kálvin születésének négyszázados évfordulója, csak véletlenül esnek egy időre.

Ez a három kötetes derék mű nem *jubiláris diszműnek készült*. A jubiláris ünnepet meg *nem ezzel* a művel akartuk megünnepelni. Hiszen erre jobban illenék egy „Kálvinizmus története“ vagy egy „Magyar Kálvinizmus története“ s mindenesetre jobban is fog illeni a nagy Révész Imre „Kálvin élete“ vagy akár a Dr. Pruzsinszky Pál készülő Kálvin életrajza.

De hátha a véletlen így hozta össze a két dolgot, ember azt ma már, úgy látom, hasztalan iparkodnék különválasztani.

És itt a baj. Most ebből a véletlenségből egy kis parázs veszedelem keletkezett.

A *nem jubiláris* művet ugyanis a kálvinista publikum, sőt a kálvinista vezető körök is, egész jóhiszeműleg *jubiláris* műnek tekintik. Impozáns megjelenésén, sok kitűnőségén tényleg mindnyájan jóleső érzéssel legeltetjük jubiláris szeméinket. Viszont úgy eredeti fogatkozásait, mint átdolgozójának keze nyomait megint csak a *jubiláris kritika* szemüvegén keresztül vizsgáljuk. S ami máskor talán fel sem tűnt volna, t. i. a nagy Kálvinnak szinte *stereotíppé vált nem hízegő jellemzése*, azt most a jubileum idején sötétnek, megdöbentőnek és botrányosnak találjuk.

Igazságos dolog-e ez, vagy nem, azon ugyan töprenghetünk eleget, de változtatni, hamarjában, már képtelenek vagyunk rajta.

Hanem az már csakugyan igazságtalanság, hogy *•* mig a néhai szerzőtől származott eredeti fogatkozásokat (t. i. jubiláris szempontból vett fogatkozásokat) meg sem látjuk, vagy azokra egyszerűen szemet hányunk, addig az átdolgozó Zoványi Jenő keze alól kikerült hibákat (t. i. jubiláris szempontból vett hibákat) már nem is hibáknak, hanem olyan bűnöknek minősítjük, a melyekért már-már eretnek-törvényekké szeretnénk összeülni.

Legyünk igazságosak!

Mert miben is áll a dolog? Abban, hogy a f. évi tavaszi konvent egy felszólalásból kifolyólag megbotrányozásának adott kifejezést a felett az egyháztörténelmi kritika felett, melyet a Warga-féle Egyháztörténelem III. kötete végén, a műhöz csatolt függelékben, Zoványi Jenő mond Kálvin Jánosról, mint emberről és reformátorról. A konvent megállapodván abban, hogy a nevezett III. kötet épp a jubiláris napok idején semmiképp nem kerülhet ilyen Kálvinkritikával sem a parókiák könyves polcaira, sem a könyvpiacra, megbizta az egyetemes parókiális könyvtárbizottságot a további teendők végzésével. Az egyetemes parókiális bizottságtól az átdolgozó és kiadó tiszáninzeni egyházkerület elé került az ügy s itt, amint látom, még nagyobb botrán-

kozások között az mondotta ki, hogy a tiszáninneri egyházkerület a III. kötet függelékének kihagyását javasolja az egyetemes parókiális könyvtárbizottságnak.

Hogy mi lesz most már ennek a III. kötetnek további sorsa, azt a történetek után mindenki kitalálhatja.

Am jó! De ha már egyszer belemegyünk a jubilaris tisztogatásba, akkor legyünk igazságosak!

Ha a „Kálvin emléket sértő” s „a nagy reformátort lealacsonyító” helyeket törölni akarjuk, akkor töröljük *necsak a függelékéből*, ahol azok elvégre is csak egy reassumáló reflexio keretén belül fordulnak elő, hanem töröljük a *főhelyről*, t. i. a II. kötetnek Kálvint *directe* jellemző szakaszaiból; azokból a szakaszokból, amelyekben az eredeti mű szerzője, néh. *Warga Lajos* sokkal frappánsabban, sokkal erőteljesebben domborította ki a *Kálvin árnyoldalait*, mint a Függelék írója.

És én most épen erre óhajtom felhívni az illetékes körök nagybecsű figyelmét. Föl kell tennem annyi buzgalmat, úgyszeretetet és igazságérzetet a szövívő egyéniségekről, hogy tiszteletteljes felszólalásom után a magok szemeivel fognak bepillantani a *Warga-féle* mű II. (második) kötetébe is s a saját tapasztalatuk, saját meggyőződésük alapján fognak ítéletet formálni ebben az ügyben.

Fel kell tennem ezt első sorban, az igen tisztelt konventi felszólalóról, *Segesdy Ferencz* urról, mert azok, a kik az ő kezébe adták a III. kötetet, nagyon egyoldaluan és igazságtalanul járhattak el akkor, mikor a *Kálvin árnyoldalait* feltüntető részletek közül csupán azokra hívták fel az ő és általa a konvent figyelmét, a miket a függelékben *Zoványi Jenő* irt, míg a *Warga Lajostól* származókat teljesen figyelmen kívül hagyták. Pedig ez utóbbiak épen úgy nem valók egy *Kálvin* jubileumi disz munkába, mint az előbbie.

Ha csak a *Zoványi* által még át nem dolgozott első kiadásnak *Kálvint* és a kálvinizmust tárgyaló szakaszait nézem is, amelyek az új kiadásban szóról-szóra megmaradtak, azokban első tekintetre is a következő kifogásolható kifejezéseket (t. i. jubilaris szempontból kifogásolható kifejezéseket) találok:

„*Kálvin, célja elérésére sokszor kicsinyes, néha embertelen eszközöket is mozgásba hozott.*” (116. l.)

„*A lelkiismereti szabadság, a protestantizmus egyik vezéreszméje ellen, nem egyszer kiméletlenül vétséget követett el.*” (116. l.)

(Ennek ellenében *Zwingliről* azt mondja, hogy: „*Zwingli a reformációnak Svájcban utat nyitott és ezt oly felvilágosult szellemben s a lelkiismereti szabadságnak oly tiszteletben tartásával tette, hogy az mind Zürichnek, mind Zwinglinek becsületére válik.*” 57. l.)

„*A Servétet elhamvasztó máglya füstje oly sötét*

fültöt vetett a genfi reformációra, hogy azt semmiféle mentség sem moshatja tisztára.” (117. l.)

„*Kálvin természetből erős türelmetlenséggel volt megverve*” (sic.) (116. l.)

„*Midőn Isten birói székét bitorolva, a lelkiismeretek felett akart ítélni, botorságot, vagy épen bünt követett el.*” (116. l.)

„*E csodás kevély észnek szivtelen logikája feledtette el vele néha az embert s tette vakbuzgóvá és türelmetlenné.*” (119. l.)

Ilyen és ezekhez hasonló kifejezésekkel egyre másra találkozunk *Warga Lajosnál*, csak nézzük meg azt is, a mit ő irt s ne érdeklődjünk örökösen csak *Zoványi* iránt. — Bizony valljuk meg, hogy ezek a *Warga-féle* kifejezések semmivel sem alkalmasabbak a kálvinista publikum jubileumi lelkesültségének fokozására, mint a *Zoványi* teljesen egyértelmű, de jelzőiben s hogy úgymondjam *Kraftausdruckjaiban* sokkal szelidebb kijelentései.

Igenis szelidebb! Mert a szintén sárospataki *Warga Lajosnak* eme kiméletlen jelzőit: embertelen, isten birói székét bitorló, szivtelen, vakbuzgó, kicsinyes, zsidó theokrata, tisztára moshatatlan sötét folt, botorságot elkövető, bünt elkövető és a többi és a többi. — *Zoványinál* sehol sem találjuk.

Hát legyünk igazságosak!

Épen ezért én úgy is mint *Kálvinnak* rendületlen tisztelője, úgy is, mint a parókiális könyvtárnak őszinte hive azt óhajtom, s ezt ime indítványozni is bátorodom, hogy:

„*ha a Zoványi Jenő Kálvin jellemzését a 400 éves jubileumra való tekintettel s a Kálvin iránti tiszteletből kidobjuk a revideált Egyháztörténelem III. kötetéből, akkor a mű szerzőjének Warga Lajosnak ugyanolyan szellemű, de erősebb kifejezésekkel rajzolt jellemzését kasonlóképpen dobjuk ki a mű II. kötetéből.*”

Ezzel most már nem *Kálvinnak* tartozunk, hanem ami *Kálvinnál* is nagyobb — az igazságnak!

Kálvinista.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

(Folytatás.)

A debreceni ref. egyházközség az iskolaszéki tagokat és elnököt megválasztván, az elnök alakuló gyűlést hívott össze, a mikor megválasztották az iskola-

széki jegyzőt. Azonban a választást a presbyterium megsemmisítette. A megsemmisítő határozat felebbezés útján az egyházmegye elé került, a hol a presbyterium határozata megerősítést nyert. A felebbezők az egyházkerületre vivén az ügyet, a közgyűlés a törvény világos szavaira hivatkozva, hogy t. i. az iskolaszék a maga jegyzőjét maga választja magának, helyet adott a felebbezésnek és így az iskolaszék által megválasztott Csurka István ismertetett el iskolaszéki jegyzőnek.

Az Andaházi-Szilágyi nevelőintézet ügyei a gyűlés első napjának délutánján nyertek ellátást. Május 21-én elsőben a tanárválasztó küldöttségre szedettek be a szavazatok. A választás örvendetes eredményéről lapunk már a múlt számban beszámolt. Napirendre kerültek a főiskola ügyei, a gazdasági tanács, különféle albizottságok és az igazgatótanács javaslatai kapcsán.

A főiskolai pénztár egyik volt tisztviselője már majdnem három évvel ezelőtt tisztársait meg nem engedhető módon megkárosította. Ez a körülmény egyik gazdasági tanácsost arra indította, hogy külszakértők alkalmazásával beható vizsgálat tartását indítványozza sürgesse az irányban is, hogy valjon a kollégiumi pénztár érdeke nem szenvedett-e valami módon? Az egyházkerület még 1906. tavaszi gyűlésében hozzájárult ehhez az indítványhoz, közben pedig úgy a kollégiumi tisztviselők, mint a gazdasági tanács több irányban vizsgálódtak, hogy a könyvelésben, kezelésben nem történt-e az elbocsájtott tisztviselő révén valami defraudáció. Külön rovincsoló bizottság huszonkét ülésben vizsgálta át az értékeket s adott jelentést arról, hogy semmi hiba nincs. Ennek alapján a tanács azt kérte az eker. közgyűléstől, hogy a teljesen feleslegessé vált külső szakértői vizsgálatról, mely 4000, esetleg, több korona költséggel terhelné a pénztárt, tekintsen el. Az igazgatótanács nagy többsége helyeselte az eljárást, s nagy többséggel azt a határozati javaslatot terjesztette az egyházkerületi közgyűlés elé, hogy a többször sürgetett, de most feleslegessé vált külszakértői vizsgálgatás maradjon el. Az igazgatótanács határozati javaslatával szemben Sass Béla aljegyző azt indítványozta, hogy az egyh. ker. közgyűlés tartsa fenn a külszakértői vizsgálatra vonatkozó határozatait. A tárgyalás folyamáról átvesszük a „Debreceni Független Ujság“ tudósítását, a mely lap az egész gyűlés folyamáról sikerült tudósítást hozott. A nevezett lap május 22-diki számában a következőket írja:

„Vita a főiskola pénztáráról. Az egyházkerület elrendelte annak idején, hogy a főiskolai pénztárt és a számadáskönyveket pontos revidálás tárgyává tegyék. Erre az adott okot, hogy a főiskola egy volt hivatalnokáról pár évvel ezelőtt szabálytalan kezelés sült ki. A gazdasági tanács a saját kebeléből kiküldött közegek által foganatosította az egyházkerületnek a pénztár és számadások revidálására vonatkozó utasítását. A vizs-

gálatok eredménye kimutatta, hogy a pénztár és a könyvek teljesen rendben vannak. Sass Béla indítványozza, hogy a pénztár és könyvek revidálására idegen szakértőket alkalmazzanak. Az indítványt többen ellenzték mivel az eszközölt revidálást szakemberek végezték, akik az iskola érdekében jártak el kötelességük teljesítése közben. A gazdasági tanács tagjai mind kiváló képzettségű, buzgalmu és kötelességtudó férfiak. Ezek mellett nincs szükség idegen szakértőkre, kiknek munkája külön költségeket vonna maga után. Ilyen értelemben szólaltak fel Eröss Lajos akad. igazgató s egyházkerületi tanácsbíró, Simonffy Imre és Balogh Ferencz akadémiai tanár, Dobby Lajos esperes. Tisza István gróf Sass Béla indítványához csatjakozik. Baksa Lajos elhiszi, hogy a pénztárnál és könyvekben minden rendben van, de az idegen szakértők alkalmazását kívánja. Tud arról, hogy évekkal ezelőtt jogerős ítélettel megítélt pénzek nem folytak be ma sem a pénztárba. Elnök szavazásra tette föl az indítványokat. Mindkét indítványt 29 szavazat támogatta. Az egyházkerületi közgyűlés tehát elnöki döntéssel a Baksa Lajos módosító indítványának mellőzésével Sass Béla indítványát fogadta el.“

A gazdasági tanács Orosz István tanítóképzőintézeti igazgatót kérte fel a kollégiumi pénztár 1907. évi számadásának a megvizsgálására, mivel Tóth József koll. számvevő gyengélkedő egészségi állapota miatt nem rendelkezik elég erővel a nagy tömegű és fontos-ságu munkálat végrehajtására. Az Orosz István jelentését a koll. gazdasági tanács pénzügyi bizottsága vizsgálta felül, s a rendben létéről megtette a maga jelentését a gazdasági tanácsnak. Ez a tanács behatóan foglalkozott az ügygyel, s különös gondot fordított annak a nehéz helyzetnek a feltárására, melynélfogva kollégiumunk közszükségleti és tanszéki pénztára több mint 26 ezer, a Szántó-álap pedig több mint 12 ezer korona deficitel zárta le az 1907. évi számadását. Ennek a horribilis deficitnek a tárgyában a pénztári hivatal részletesen kidolgozott jelentést, kifejtést s indokolást készített volt. A gazdasági tanács igyekezett javaslatokat tenni a deficitnek az elhárítására, de a melyek gyökeres javulást nem fognak hozni. A gazdasági tanács annak idejében reá mutatott az egyetlen szanalási módra, a mit azonban a ker. közgyűlés el nem fogadott. A fontos kérdés behatóbb tanácskozásra lett volna méltó, de minden különösebb emóció nélkül oda vergált a közgyűlés rendelkezése, hogy az 1909. évi költségvetés előállításakor találja meg a módját a gazdasági tanács a deficit elhárításának. Egyébként a koll. pénztári hivatalt a számadás terhe alól feloldozta.

A mezőturi ref. gymnasium azt óhajtja, hogy a tanórákat egy végtében tarthassa, reggeli 8 órától délu-

táni egy óráig. Hosszadalmas vita keletkezett a kérdésben, annak jeléül, hogy ebben a tekintetben még csak a kísérletezések stadiumában állanak tanintézeteink. Végre is a Dóczy Imre gymn. felügyelő alapos, érveiben gazdag felszólalása ellenére is néhány évre próbaképpen engedélyt adott a közgyűlés a tanítás egy folytatásban való tartására. A vita annyira mélyen és hosszan járt, hogy két és fél órakor ért véget, amikor a további tárgyalások másnap reggelig félbemaradtak. A közgyűlési tagok kimerülten távoztak a teremből, pedig csak négy és fél óráig foglalkoztak s közben az akadémiai igazgatónak az átelleni szobában berendezett gazdag buffett-je megennyhitette a késői ebédeltetés okozta szenvedéseket. Hát a mezőturi gimnasisták hol tesznek szert öt órás rájok nézve súlyosabb elfoglaltatás közben valamiféle buffett-i ellátásra?

Egy rakás egyeseket s egyes egyházközségeket érdeklő ügyet látott még el a közgyűlés. Nagy gonddal foglalkozott az egyházkerületi és a népiskolai tanügyi bizottság jelentéseivel, megerősített egy halmaz adásvételi s csereszerződést, díjleveleket; kölcsönfelvételeket engedélyezett; közben 21-én délután hét tegyelmi es kilencz közigazgatási ügyben bírósága útján ítélt; végre 22-én délben bezárta hosszú és fáradalmas munkáját s az elnökség éltetésével oszlott el.

(Vége.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Aldozócsüörtök.** Mennybenetel! Mily csudálatos, elragadó kép adja ajkunkra ezt a szót. Hányszor varázsolta azt vászonra Istentől ihletett művészkéz. Ott áll Jézus tanítványai körében, az Olajfák hegyén, melynek lábánál rövid idő előtt oly nehéz harcot vívott. Vége a küzdelemnek, eltűnt a szenvedésnek minden nyoma dicsőült arcáról. Még egyszer áldólag nyújtja kezét tanítványai felé, aztán imádkozó angyaloktól körülvéve fölemelkedik a fényes felhő-trónuson minden földi fájdalom és a harc fölébe, a mennyei magasztatokra, a boldog tökéletesség országába. Bizonyára nem akad közöttünk olyan balgatag, aki olcsó bölcsességet keresve gunyolná, ócsárolná a menybemenetel történetét. Érthetetlen és fölösleges munka volna ez. Még e történetnek külső körülményeire nézve sem járna valami számbavehető sikerrel. Sőt el-

lenkezőleg, úgy hiszem, ünreplő gyülekezet, mi hálás örömmel emlékezünk e napról és melegen érdeklődve kérdezzük, mi a jelentősége? Miféle szent igazságokat biztosít nekünk? Mindenekelőtt azt hirdeti: A ti Uratok, Mesteretek ott van az Istennél. Aki szegény, alacsonysorsu volt egykor, most ott ül az Atyának jobbán. És aki vele tart, aki örökölte és megőrizte az ő szellemét, annak élete is ment a halál hatalmától. Még a sirdombba is beplántáljuk a reménységet. Számunkra is létezik örök haza, békés révpart az élet harcai és vihar után, a tökéletesség helye a mennyország. A ki hiszen én bennem, annak örök élete vagyon. *Révész János.*

— **Jubileum a debreceni leánynevelő-intézetben.** Kedves és megható ünnepély keretében jubiléta meg a debreceni ref. leánynevelő-intézet tanárkara és ifjúsága e hó 12-én Kovács Luiza munkatanitónő 25 éves jubileumát. A virágokkal diszitett termet zsufozásig megtöltötték a különböző testvérintézetek képviselői, a tanári testületék s a jubiléns növendékei. Uray Sándor vallastanár buzgó imája után Dóczy Gedeon igazgató méltatta hosszas beszédben a jubiléns érdemeit. Üdvözölték még a kedves jó Luiz nénit a tanítványok is, végül Dóczy Imre egyházkerületi felügyelő köszöntötte. Örömmel adtunk hirt e családias jellegű, meleg szerezettel áthatott ünnepélyről. Bizony napjainkban épen a tanügy munkásai számára ritkán nyílnak az elismerésnek ily szép virágai. — Ezzel kapcsolatban adunk hirt arról is, hogy az intézetnek alapítása óta hü igazgatója Dóczy Gedeon ez isk. év végén nyugalomba lép s helyébe az igazgatótanács Nagy Gyulát, az intézet legidősebb tanárát bizta meg 3 évre az igazgatói tisztséggel. Ugy a jubilénsnak, mint az új igazgatónak szívből gratulálunk; a távozó Dóczy Gedeon érdemeit pedig szívesen elismerjük s jegyezzük emlékezetünkbe.

— **Széchenyi emlékűnnep.** Most hogy a közjogi pártok összetörtek kezdjük felfedezni és sürjebben ünnepegni a „Legnagyobb magyart“, a hogy Kossuth Lajos Széchenyit elnevezte. Csudálatos, hogy az ünneplést eddig meglehetősen az ultramontanizmus foglalta le, mely egy ifjúsági kört is nevezett el nevével és e név alatt a semjéni Kazinczy ünnepen s másutt is okvetetlenkedett. Annál dicsérendőbb dolog, hogy ennek dacára a mieink is hűséggel felelevenítették a nagynak emlékét és áldoznak ünnepen. Így történt Máramarosszigeten a múlt hónapban és így történt Bihardiószegen, a hol Széchenyi ezredével feküdt s a mely helyen lelkében re-

formátori hivatásának tudata öntudatra gyuladt. Mert Debrecen és a biharmegyei környezet volt az, melynek hatása a magyarság érdekében fellépésre ösztönözte s lelkében az új Magyarország gondolatait kiváltotta. „Magyarország rosszul volt, meglehetősen van, jobban lesz“ ezt a jelmondatot írta be ő maga a debreceni nagy könyvtár emlékkönyvébe. Ez a jelmondat kristályozódott ki az ismeretes jelszóban, melynek első része ma is fájdalmas tény, büszke biztatása pedig napról-napra elhalványuló reménység. De valósággá lesz, ha a nagyokban, a prófétákban erősen hiszünk, emlékezeteket, eszméket megújítjuk, nyomdokaikat bátran követjük. Ezt tették a derék bihardiószegek, a kik ez alkalomra *Jánosi* Zoltán debreceni lelkészt kérték fel a szolgálatra. Mert mi templommal szeretjük kezdeni az igazi ünnepet. És az az ünnep az volt. Azzá tette a tárgy, azzá tette az elragadó szónoklat, a közönség részvéte, lelkesedése és a debreceni híres diák kántus részvétele. Mint valami zengedező mennyei karok úgy énekeltek a fiuk, a kik a polgári ünnepélyen, a délutáni hangversenyen is szerepeltek. Az esti bálnak pedig egyenesen hősei voltak. Nem csuda, ha Jánosival együtt a lelkes közönség annyira kitüntette és vendégszeretettel elhalmozta őket. Dicséretére válik ifjainknak, hogy erre a kitüntetésre mindvégiglen méltóknak bizonyultak s az elismerés koszoruját, melyet *Veress* István bihardiószegei lelkész *Eröss* Lajos főisk. rektor professorhoz írott köszönő levelében nyújtott nekik valóban kiérdemelték. De kiérdemelték azt a diószegek is, első sorban *Veress* István ref. lelkész, ki a szépen sikerült ünnepélyt rendezte s annak mindvégig mozgató lelke volt.

— **A Kálvin emlékre** Zoványi Jenő theol. akad. tanár urtól Sárospatakról 15 koronát vetünk s ez összeggel e célra eddig 35 korona áll rendelkezésre. Zoványi az adományt a következő sorok kíséretében küldte be: Annak igazolásul, hogy nem a kegyelet és tisztelet hiánya, hanem egyedül a történetíró legfőbb kötelessége: az igazságszeretet vezérelt Kálvinról szóló soraimban, felajánlom emlékére ezt az összeget, amit írói díjul kaptam a vele foglalkozó két oldalnyi részletért. Vajha az őt ellenem védelmezők is megfelelő arányban igyekezzenek kimutatni kegyeletök nagyságát.

— **A nagyszekeresi református egyház** egyhangulag, nagylelkedéssel, meghívta lelkészének *Jakab* Lajos szeghalmi ref. segédlelkészt.

— **Orgona megrendelés.** Budajenő község temploma részére Országh Sándor és fiai rákospalotai (Budapest mellett) orgona és harmonium gyáros cégnél új orgona lett megrendelve. A mű szekrénye ugyan olyan impozáns diszítésű, mint azt a cég, az *Istensegít*s (Bukovina) templom részére készítette. A felállítás és szerelési munkálatok most folynak és megvagyunk róla győződve, hogy ezen mű méltó lesz már a közel 50 év óta fennálló cég jó hírnevéhez.

— **A tiszántuli ref. egyházkerület történelmének** II. kötete mely 1711—1822-ig terjed, 368 lap terjedelemben megjelent s azt a megrendelőnek szétküldtem, kérve annak árát nyomdai kötelezettségemre való tekintettel lehetőleg rövid idő alatt beküldeni. Korlátozott menységben nyomattam az I. kötet ára 5, II. kötet ára 6 korona, a könyveket a pénz beküldése esetén bérmentve küldöm. (Debrecen Darabos-u. 20. sz.) Dr. Barcsa János.

— **A prot. egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor köre** múlt héten tartotta utolsó vallásos estélyét szép közönség jelenlétében. Az estét a közének után *Eöri* Szabó *Dezső* imádsága nyitotta meg, a mely után *Wolf* József vallásánár mondott szárnyaló evangéliumi magyarázatot. *Kovács* *Dezső* szavalata után *Okos* *Gyula* helyettes alelnök számolt be a kör idejéi belmissziói munkásságáról, mely főleg a vallásos érzület erősítésére és a felekezeti válaszfalak lerombolására irányul. Az estét *Nojsisovich* *Gabriella* imádsága és közének zárta be.

— **Kálvin ünnepély.** A budapesti Prot. Lap így ír az előkészületekről. Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy hazánkban is megalakuljon mielőbb egy szövetség. Az kezébe venné a szoboralapra való gyűjtés ügyét és gondoskodnék arról, hogy magyar kálvinista egyházunk is méltóképen képviseltesse magát a genfi nagy ünnepben. Ime, az Egyesült-Államokban is megalakult már a bizottság. Maga a köztársaság elnöke, *Roosevelt* a tiszteletbeli elnöke. Angolországban is megalakult a bizottsági *Skóciában* *Rinnaird* iord állt a mozgalom élére, melyben az egyházak vezérférfiai mind képviselve vannak. Franciaországban is megalakult mintegy 40 tagból bizottság s az összes protestáns irányzatok képviselve vannak benne. Németországban a Református szövetség indított nagyarányú gyűjtést az emlékműre. Minden jel arra mutat, hogy 1909. július hó 10-én Genf városa hatalmas megnyilatkozás helye lesz. *Kálvin* születésének négyszázados évfordulóján a világ protestánsai bizonyosságot tesznek arról, hogy mindannyian egy nagy család gyermekeinek valljuk magunkat, kiket ha egyes kisebb dogmatikai különbségek, avagy

különböző nemzetekhez tartozás, távolság elválaszt is, a közös eredet és az előttünk lebegő közös cél összeforraszt.

— **Jótekonycélú majális.** Matolcson 1908. évi május hó 17-én a matolcsi ifjuság hangversenynyel egybekötött majalist rendezett egy urasztali kehely beszerzési alapjára. A nagyszerű estélyen a vidék összes előkelőségei jelen voltak s a szépen feldisztatott terem alig volt képes befogadni az érdeklődő közönséget. A hangversenyre már előbb előkészített Szabó Pál kántortanító 14 nőt és 6 ifjut, akik 3 hangon nagyon szép népdalokat adtak elő. A műsor a következő volt: 1. Népdalok. Előadta a dalárda, 2. Első perpatvar. Előadták Szabó Olga kisasszony és Illyés Károly, 3. Népdal. Enekelte Illyés Erzsike k. a. Hármóniummal kísérte Deák Sándor tanító, 4. Monológ. Előadta Takó Lionka k. a. 5. Népdalok. Előadta a dalárda, 6. Szavalt Balogh Antal, 7. Rákóci-induló. Előadta a dalárda. A szépen lefolyt hangverseny és táncmulatság jó sikerrel végződött, amennyiben a bevétel 280 korona volt. Ebből kiadás 100 korona s megmaradt az urasztali kehely beszerzésére 180 korona. A hangverseny utáni táncmulatságon a tanyogiai első zenekara működött közre.

— **A nagykörösi ref. főgymn. „Konfirmált ifjak egylete”** apr. végén tartotta meg záró ünnepélyét, a mellyel befejezte ez iskolai év szellemi munkáját. Az ünnepély tárgysorozata a következő volt: Előének a 74. dicséret első verse. Előimát tartott Hegedüs Dezső VI. o. t. diakonus. Utána Gerecze Ambrus titkár szavallta el Szabolcska Mihálynak „Magyar vallásról” című költeményét. Majd Joó Imre VI. o. t. diakonus tartott egyházi beszédet Mózes V. könyve 7. rész 9—10. versei alapján. Szokó István VII. o. t. tag szavallta azután „Ördögűző ténia című remek és székölteményét Kozma Andornak, Molnár Elek VII. o. t. diakonus pedig felolvastott „Belső missiónk és annak kifejlődése” címen. Megint szavallat következett; Melegh Dezső VI. o. tag szavallta el. Tompa Mihálynak „Haldokló mellett” című költeményét. Utána pedig Gerecze Ambrus titkár tartotta meg bezáró beszédét. Derece István VII. o. t. diakonus utóimája s a XC. Zsoltár eléneklése fejezte be az ünnepélyt, a melyre felügyelő tanárunk betegsége miatt nem jöhetett el s így az énekeket Tóth Gyula VIII. o. t. főjegyző kísérte harmóniumon. A perselyben összegyűlt 3 kor. 12 fill. Egész év alatt pedig 12 korona.

Tartalom-jegyzék: Felhívás. Dr. Ferenczy Gyula. — A szekulárizáció. Dr. Ferenczy Gyula. — Legyünk igazságosak. Kálvinista. Közéletünk: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázati hirdetés.

Az Egri-Dobray-Horváth Kovács Zsuzsánna külföldi tanulmányi ösztöndíjra az 1904. évi

288. számú egyházkerületi végzés értelmében ezennel pályázatot hirdetek.

Az alapítvány egy évi kamata, mely 1908—909 isk. évre egy, a debreceni főiskolában jogi tanulmányokat végzett és a jogtanári pályára készülő, kitűnő tehetségű ifjunak adható, 900, azaz kilencszáz korona. Folyamodhatnak régiebb évfolyamban végzett hallgatók is.

Az ösztöndíjat elnyert ifju tartozik valamely külföldi egyetemen legalább egy félévet hallgatni, külföldi lecke-könyvét, illetve távozási bizonyítványát a megfelelő félévről vagy félévekről a jogi kar dékánjánál bemutatni. Ellenkező esetben az ösztöndíjat visszafizetni köteles s erről az ösztöndíjnak az akad. igazgató által láttamozott nyugtatóványra egy összegben való felvételekor szülője vagy gyámja aláírásával s az esetben, ha nagykoru, saját aláírásával ellátott teljes kötelező erejű okiratot kiállítani.

A folyamodványok lehetőleg annak megjelölésével, hogy a pályázó melyik külföldi egyetemen óhajtja folytatni tanulmányait, lecke-könyvvel, esetleg más okmányokkal is felszerelve hivatalomba 1908. június 20-ig adandók be.

A pályázatok felett a jogakadémia tanári kara, a püspök ur, illetve helyettese s a főiskola helyi gondnoka együttes ülésben f. évi június végén dönt.

Debrecen 1908. május 27.

Dr. Kovács Gábor s. k.
e. i. dékán.

Pályázat.

A bihari reform. egyházmegyébe kebelezett borsói lelkészi állásra, a melynek javadalma: 1. készpénz 50 kor. 2. minden ágytól egy véka kétszeres buza, 3. 20 azaz husz köből zab, 4. 30 hold és 628 négyszögöl szántó és kaszáló egy tagban, mely után a kincstári adót az egyház fizeti és a szántó föld szántását a megállapított módon az egyház teljesíti, 5. 6 azaz hat öl tüzifa beszállítva, 6. káposztás kert megszántása, 7. két itce vaj, 2 itce méz és 2 font gyeretya, 8. 12 drb. jószágra legeltelési jog, 9. Elegendő örlés, 10. stóla. Az állomás hivatalos értékelése 1910 kor. Pályázat határideje f. évi június hó 21. Az egyh. törv. II. t.-c. 16. §-ban megszabott módon fölszerelt kérvények Sulyok István espereshez Nagyváradra küldendők. Az állás a választás jogerőre emelkedése után ha-

ladéktalanul elfoglalandó s megválasztott lucernás váltsága címén az előd örökösének 40 (negyven) koronát fizet.

Debrecen, 1908. évi május 23.

a püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A debreceni reform. egyház pályázatot hirdet 3 — három tanítónői állásra. Fizetés: (az 1907. XXVII. t.-c. vonatkozó rendelkezésének végrehajtásáig) Alapfizetés: 800 kor. Ötödéves korpótlék 100 korona, öt izben, az egyház ingyeniskoláztatási pénztára által évnegyedes részletekben előre fizetve. Lakpénz: 240 kor., esetleg e helyett lakás s 10 köbméter tűzifa beszállítva.

Kötelesség: egy vagy két, rendkívüli esetekben több osztálybeli leányok tanítása a tiszántúli reform. egyházkerület által megállapított tanterv szerint, ugy szintén a női kézimunkák tanítása.

Kérvényhez csatolandók: a) keresztlevel, b) lelkészi bizonyítvány, hogy pályázó férjzett, özvegy, vagy hajadon-é, c) oklevél, d) legújabb keletű orvosi bizonyítvány, e) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, f) az állam vagy más hitfelekezet tanító, vagy tanítónő képezdéiben nyert oklevél mellett a vallástanból és egyházi énekből s ezek tanítási módszertanából valamelyik reform. egyházkerület tanítónőt képezítő bizottságtól nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1908. év június hó 15. délután 5 óráig Szele György iskolaszéki elnökhöz — Kossuth u. 75 — adandók vagy küldendők be. Megválasztott az 1908. év augusztus 20-ik napján állomását eltozoglalni köteles.

A megválasztott számára az iskolacsoportot s ebben a tanítandó osztályt vagy osztályokat Szerv. Szab. 41. §. 17. pontja értelmében az iskolaszéki elnök jelöli ki.

A megválasztandó tanítónők a 331—1903. P. végzéssel megerősített Alapszabályok 3. §. 1. a) pontja szerint a debreceni ref. elemi tanítók segély-egyesületének kötelezett, rendes tagjai.

Kelt Debrecenben a ref. egyház presbiteriumának 1908. évi május hó 17. napján tartott gyűléséből.

A presbyterium elnöksége.

Pályázat

az érmelléki egyházmegyébe kebelezett **székelyhidi** ref. lelkészi állásra, melynek javadalma készpénz, 42 hold szántó és kaszáló föld, gabona és stóla hivatalos becsülés szerinti értékben 2043 korona. Pályázati kérvények június 8-ig Marjay Péter espereshez Nagylétára küldendők.

Állomás azonnal elfoglalandó.

Debrecen, 1908 május hó 20-án.

A püspök helyett:

Dicsőfi József,
egyh.-ker. főjegyző.

Pályázat.

A dévaványai ref. segédlelkészi állásra pályázat hirdettetik. Lelkészről, egyháztól, várostól fizetése összesen 1200 korona. (egyezer kettő száz korona.) Készpénz, egy szobából álló lakás fűtéssel és takarítással. Kötelessége a segédlelkészi egyházzjegyzői s számvevői teendők végzése, hetenként egy órán az iparos tanulókat a vallásra tanítani, a konfirmándusokat husvét és áldozócsütörtök között előkészíteni. Felmondási határidő 3 hónap. Az állás minél előbb elfoglalandó. Jelentkezni lehet alólirotnál.

Dévaványa, 1908. május. 19.

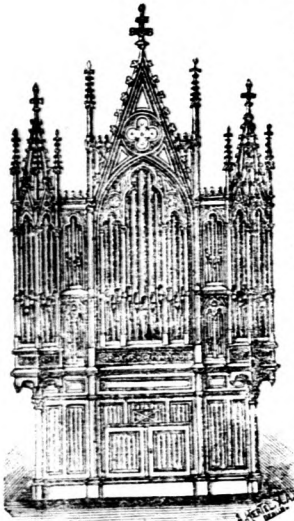
Szügyi Dániel
ref. lelkész.

— **Vizsgai jutalom-könyvül** és konfirmációi, ünnepi emlékkönyvül csakis hazafias irányu és protestáns jellemképző ifjusági könyveket alkalmazzunk. Ilyenek: V a d a y József egyházkerületileg aprobált munkái: 1. A Protestáns Jellem. Iskola-kötésben 1 kor., Diszkötésben 1 kor. 60 fill. és 2 korona árban. 2. A Protestáns lelkület. Diszkötésben 1 kor. és 1 kor. 30 fill. Füzve 80 fill. 3. Tanulók Vezérkönyve a hazafias jellemben és jó erkölcsben 1 kor. 30 fill. és 1 k. 80 fill. 4. Rákóczi és a Kuruczvilág. Diszkötésben, képekkel 2 korona és 3 korona. 5. Rákóczi emlékfűzet 10 fillér. Megrendelhető: **Vaday Józsefnél Nagyvárad.**

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes meglegedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagyszerű és tekintetes egyházi előjáróság szives pártogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház káteja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.
Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza
Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.
Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hiteikvei Kálvi
elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál
Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még száms és szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Löfkovits Arthur

== órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. ==

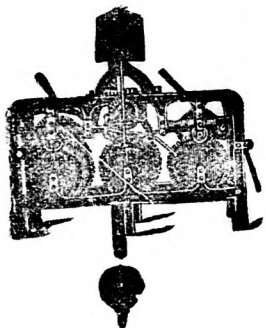
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tüzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg 9/10 ere. jéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Orgona - Harmoniumok

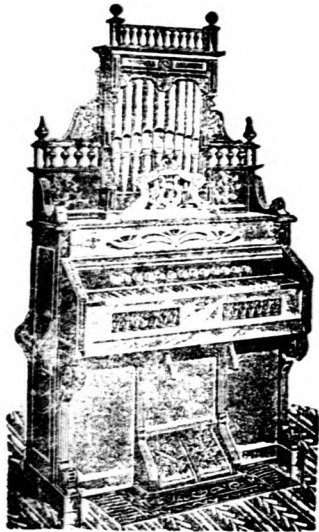
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng díszetét. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. es. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Arjegyék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) **Világkivitel!**

A legjobb magvak. A legnemesebb

csemetefák. A legzebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv díletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen.

Alkalmi vétel.

Bükk tűzifa I. osztályú száraz vagonként Debrecenbe szállítva 240 korona.

Fakereskedő Vállalat
Tiszolez.

Mielőtt

személy-, jelzőlog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

íránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

Szives figyelmébe ajánljuk a közelgő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle

Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ara 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet

ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40 Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SANDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.

Debrecenben.

Hirdetések

fölvétetnek a kiadóhivatalban.

Esetleges
nagyobb
nyeremény
720.000 korona.

Szerencse
fel!

Hamburg város
jótállása mel-
letti osztály-
sorsjáték.

Felhívás a hamburgi sorsjátékban való részzételre.
Kisorsolásra kerülő nyeremények összege:

11 millió 809 ezer korona

A rendkívüli előnyösen összeállított osztálysorsjáték legnagyobb nyereménye 720.000 korona, s ezenkívül

1 nyeremény 360.000 k.	1 nyeremény 60.000 k.
1 " " 240.000 s.	1 " " 36.000 k.
1 " " 270.000 k.	7 " " 24.000 k.
1 " " 60.000 c.	1 " " 18.000 k.
1 " " 54.000 k.	11 " " 12.000 k.
1 " " 48.000 k.	46 " " 6000 k.
1 " " 42.000 k.	103 " " 2600 k.
1 " " 36.000 k.	103 " " 2400 k.
1 " " 120.000 k.	139 " " 2200 k.
1 " " 72.000 k.	593 " " 360 k.
1 " " 60.000 k.	181 " " 230 k.

A 7-ik osztályan 190.000 sorsjegy van, a nyerő számok összege 48.705 és 8 jutalomdíj, csaknem fele a sorsjegyeknek kihuzatik.

Az első osztály esetleges legnagyobb nyereménye 60.000 korona, a hetedik osztályé pedig 720.000 korona.
I-ső huzás legkésőbb április 30.

Az erre érvényes eredeti egész sorsjegy ára 7.— K
fél " " 3.50 "
negyed " " 1.75 "

A többi országokra érvényes utánfizetésekről kívánatra bárkinek bérmentve megküldendő hivatalos sorsjáték-tervezet nyújt értesítést.

A megtörtént huzásoktól mindenki hivatalos értesítést kap.

A nyeremények kifizetését közvetlenül gyorsan és a szükséges körülményekkel eszközölöm.

Megrendeléseket készpénz vagy postautánvétel mellett kérek.

Megbízásokat legkésőbb április 30-ig vállalhatok.

Hecker Sámuel sen.

banküzlete Hamburgban.

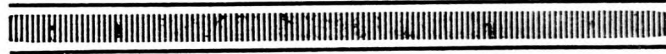

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és ízletesen készít mindenféle nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat, Stb.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

STOWASSER J.

es. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvóhangszerek készítésében és javításában.
— **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) **Kezesség minden egyes hangszernél.** — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.** Régi mesterhegedűk vétele és eladása. **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo-hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 35 frttől feljebb. — **Orgona-harmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Arjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmege.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármely súlyban, nemetszőket feltétlenül viszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket lérméntesen küld.

Nagyon sok elősmé-
== ró irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előe meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok,

mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapítottatott 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVATOTT 1845-ben.